

УДК 378.14.001.76:614.253:618
DOI 10.11603/me.2414-5998.2017.1.7695

**О. П. Рогачевський, Л. М. Попова, Н. М. Рожковська, Т. В. Коссей,
М. Ю. Голубенко**

Одеський національний медичний університет

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ АКУШЕРІВ- ГІНЕКОЛОГІВ

**O. P. Rogachevskiy, L. M. Popova, N. M. Rozhkovskaya, T. V. Kossei,
M. Y. Golubenko**

Odesa National Medical University

INNOVATIVE TECHNOLOGY OF ACTIVE LEARNING OF OBSTETRICIANS AND GYNECOLOGISTS

Мета дослідження – порівняльна оцінка інноваційних технологій навчального процесу у студентів та лікарів-інтернів.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження базується на вивченні досвіду кафедри акушерства і гінекології № 1 Одеського національного медичного університету щодо забезпечення теоретичної та практичної підготовки студентів і лікарів-інтернів.

Результати й обговорення. Інноваційні методики навчання лікарів-інтернів активізують навчально-пізнавальну діяльність і розширюють їх творчі здібності, що сприяє забезпеченню ефективної додаткової кадрової політики в системі охорони здоров'я. До традиційного способу передачі знань відносять лекції, семінари, практичні заняття. Проте інноваційні підходи до їх проведення дозволяють вирішувати завдання не лише засвоєння студентами знань і формування професійних умінь, а й розвитку творчих та комунікативних здібностей. Тому на кафедрі активно застосовуються методики нетрадиційного викладу лекційного матеріалу та активно використовується власна імітаційна методика навчання, створена на основі методик рольової гри і стандартизованого пацієнта. Також кафедра акушерства і гінекології № 1 співпрацює з кафедрою симуляційної медицини, на якій студенти старших курсів і лікарі-інтерни проходять навчання клінічних умінь, основане на застосуванні симуляційних технологій.

Висновки. Інноваційні методики навчання лікарів-інтернів активізують навчально-пізнавальну діяльність і розширюють їх творчі здібності, що сприяє забезпеченню ефективної державної політики в системі охорони здоров'я. Досвід співпраці з симуляційним центром і отримані результати діяльності свідчать про його високий потенціал як у розвитку клінічної компетентності студентів та лікарів-інтернів, так і в забезпеченні безпеки пацієнтів.

Ключові слова: симуляційне навчання; рольові ігри; інноваційні методики навчання.

The aim of the study – comparative evaluation of innovative technologies in the educational process of students and postgraduate students.

Materials and Methods. The research is based on studying the experience of the Department of Obstetrics and Gynecology № 1 of Odesa National Medical University to provide theoretical and practical training for students and postgraduate students.

Results and Discussion. Innovative methods of teaching of postgraduate students intensify educational and cognitive activity and expand their creativity, which contributes to more effective human resources policy in health care. The traditional way to transfer knowledge includes lectures, seminars and workshops. However, innovative approaches to their implementation to solve problems not only mastering the knowledge and professional skills formation, but also the development of creative and communicative abilities. Therefore, the department is actively used unconventional methods of presentation lectures and actively used its own simulation teaching methodology, based on role-playing techniques and standardized patient. Also, the Department of Obstetrics and Gynecology № 1 collaborates with Educational-innovative Centre for the Physicians Practical Training, where students and postgraduate students are trained clinical skill, based on the use of simulation technology.

Conclusions. Innovative methods of teaching postgraduate students stimulate educational activities and increase their creative abilities, thereby ensuring effective public policies in the health system. Experience with simulation center and the obtained results indicate its high potential in the development of the clinical competence of students and postgraduate students and patient safety.

Key words: simulating learning; role-plays; innovative teaching methods.

Вступ. Сучасна медична освіта є процесом безперервного навчання, що включає оновлення як

теоретичних знань, так і практичних навичок. Термін “активне навчання” застосовується вже кілька десятиків років, але й досі немає загальноприйнятого трактування цього поняття. Уявлення в педагогічній

© О. П. Рогачевський, Л. М. Попова, Н. М. Рожковська та ін.

сфері й у сфері вищої медичної освіти про активні методи іноді діаметрально протилежні. Окрім того, далеко не всі запропоновані сьогодні методики активного навчання мають достатнє психолого-педагогічне обґрунтування, однак багато з них успішно застосовуються у викладацькій діяльності.

Що ж таке сучасне активне навчання у вищій медичній школі? Які методи найбільш прийнятні в післядипломній освіті?

З нашої точки зору, активне навчання – це будь-які педагогічні методики, які змушують студента або інтерна бути активним незалежним творчим учасником процесу навчання, навіть попри бажання самого учня [2].

Мета дослідження – порівняльна оцінка інноваційних технологій навчального процесу у студентів та лікарів-інтернів.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження базується на вивченні досвіду кафедри акушерства і гінекології № 1 Одеського національного медичного університету щодо забезпечення теоретичної та практичної підготовки студентів і лікарів-інтернів.

Результати й обговорення. Ми хочемо привести наш досвід застосування деяких нестандартних методик активного навчання студентів та лікарів-інтернів на кафедрі акушерства та гінекології № 1 ОНМедУ.

Інноваційні методики навчання лікарів-інтернів активізують навчально-пізнавальну діяльність і розширюють їх творчі здібності, що сприяє забезпеченню ефективної додаткової кадрової політики в системі охорони здоров'я. До традиційного способу передачі знань відносять лекції, семінари, практичні заняття. Проте інноваційні підходи до їх проведення дозволяють вирішувати завдання не лише засвоєння студентами знань і формування професійних умінь, а й розвитку творчих та комунікативних здібностей.

Тому на кафедрі активно застосовуються методики нетрадиційного викладу лекційного матеріалу.

1. *Лекція удвох.* Моделювання реальних клінічних ситуацій з обговоренням теоретичних аспектів проблеми проводиться двома викладачами як у вигляді діалогу, так і у формі дискусії з позицій різних точок зору. Даний вид лекції змушує активно включатися в розумовий процес інтернів. Їх завданням стає порівняння різних точок зору і вибір однієї з них або вироблення своєї, третьої, позиції.

2. *Лекція-прес-конференція.* Це одна із методик зі студентоцентричним підходом. Інтерни зазда-

легідь готуються до лекції по заданій темі. На початку лекції викладач просить інтернів письмово поставити йому запитання, що найбільш цікавлять їх по даній темі, на що відводиться 3–5 хв. Потім викладач сортує питання за їх змістовим значенням і починає читати лекцію. Виклад матеріалу будується не як відповідь на кожне поставлене питання, а у вигляді зв'язуючого розкриття теми. У процесі лекції формулюються відповідні відповіді. На завершення лекції викладач проводить підсумкову оцінку питань як відображення знань та інтересів слухачів.

На кафедрі активно використовується власна імітаційна методика навчання, створена на основі методик рольової гри і стандартизованого пацієнта. Інтерни діляться на групи по 3 людини: "пацієнт", лікар, експерт. "Пацієнт" отримує завдання – зіграти роль пацієнтки з певною патологією по прохідній темі. На підготовку сценарію дається 20 хв. Завдання лікаря – правильно зібрати анамнез, призначити необхідні обстеження, провести консультацію і призначити лікування. "Пацієнт" повинен чітко відповідати на запитання лікаря, не видаючи зайвої інформації. Результати обстежень за запитом лікаря надає викладач. Після проведеної "консультації" кожен із учасників заповнює анкету. Пацієнт вказує повноту збору анамнезу, комунікативні особливості лікаря. Лікар оцінює відповідність скарг заданої патології, адекватність даних анамнезу. Експерт оцінює як пацієнта, так і дії лікаря, вказуючи на всі допущені помилки. Оцінювання проводиться за чітко заданими критеріями. Викладач оцінює кожного з учасників гри.

Ще одним інноваційним методом навчання є симуляційна медицина – безпечне та надійне освітнє середовище для навчання клінічних умінь [1, 10].

Кафедра акушерства і гінекології № 1 співпрацює з кафедрою симуляційної медицини, на якій студенти старших курсів і лікарі-інтерни проходять навчання клінічних умінь, основане на застосуванні симуляційних технологій. Сучасну медичну освіту практично неможливо уявити без застосування імітаційних технологій. У центрі є окремі облаштовані кімнати для навчання окремих дисциплін: акушерства і гінекології, анестезіології і реанімації, педіатрії; облаштовані навчальні палати. Всі приміщення оснащені відповідними тренажерами, манекенами, медичним обладнанням та інструментами, аудіо- і відеоапаратурою, комп'ютерною технікою. З високотехнологічних тренажерів є: інтерактивний симулятор пологів, інтерактивні манекени новона-

родженого і дитини 6 місяців для освоєння серцево-легеневої реанімації, манекен для дослідження молочної залози, гінекологічного та акушерського огляду, віртуальний тренажер по ендовідеохірургії, тренажери для навчання накладення швів на шкіру, тренажери для освоєння базових хірургічних маніпуляцій, лапароскопічних втручань. В ході участі в імітаційних сценаріях студенти повинні будуть надати необхідну медичну допомогу і стабілізувати стан пацієнта, прийняти пологи, здійснити реанімаційні заходи щодо новонародженого. Після виконання сценарію буде проводитися робота над помилками, в ході якої студенти під керівництвом викладача зможуть більш повно оцінити адекватність виконаних заходів і відзначити для себе області, в яких їм ще недостатньо знань і умінь.

З усього цього можна визначити ключові аспекти симуляційного навчання:

- індивідуалізація навчання;
- надання студентам зворотного зв'язку за результатами навчання;
- різноманітність клінічних ситуацій;
- можливість неодноразового виконання практичних умінь;
- інтеграція з програмою навчання;
- можливість вибору рівня складності студентам;

Список літератури

1. Артюменко В. В. Ефективність інноваційних методів симуляційного навчання лікарів акушерів-гінекологів / В. В. Артюменко, О. М. Носенко // Збірник наукових праць Асоціації акушерів-гінекологів України. – 2016. Вип. 2 (38). – С. 26–32.
2. Маланчук Л. М. Сучасні підходи до викладання окремих питань акушерства та гінекології / Л. М. Маланчук // Медична освіта. – 2012. – № 1. – С. 93–95.
3. Визначення критеріїв якості в системі безперервного професійного розвитку лікарів та провізорів на основі концепції кредитів / Ю. В. Вороненко, А. М. Сердюк [та ін.] // Медична освіта. – 2007. – № 3. – С. 11–15.
4. Кухаренко В. М. Розвиток дистанційного навчання на сучасному етапі / В. М. Кухаренко // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту : зб. наук. праць. – 2012. – № 2. – С. 117–121.
5. Лобатенко К. Д. Модель адаптивного контролю знань / К. Д. Лобатенко, М. В. Савченко // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : тези доповідей XXII Міжнар. наук.-практ. конф. Ч. III

References

1. Artomenko, V.V., & Nosenko, O.M. (2016). Efektyvnist innovatsiinykh metodiv symuliatsiinoho navchania

- безпечне середовище навчання;
- наявність цілей і завдань навчання.

Висновки. 1. Наведені методики дозволяють формувати у студентів та інтернів компетенцію лікарської комунікативності, відпрацьовувати алгоритм проведення консультування пацієнтки, розвивають здатність швидкого прийняття рішень.

2. Інноваційні методики навчання лікарів-інтернів активізують навчально-пізнавальну діяльність і розширюють їх творчі здібності, що сприяє забезпеченню ефективної державної політики в системі охорони здоров'я.

3. Досвід співпраці з симуляційним центром й отримані результати діяльності свідчать про його високий потенціал як у розвитку клінічної компетентності студентів та лікарів-інтернів, так і в забезпеченні безпеки пацієнтів.

Перспективи подальших досліджень. Досвід впровадження інноваційних технологій активно-го навчання не можна переоцінити. Подальше запровадження сучасних технологій у навчальний процес акушерів-гінекологів повинно привести до покращення швидкості та якості проведення ними основних маніпуляцій при лікуванні, до втрати почуття страху перед реальними пацієнтами і набуття більшої впевненості у практичній площині.

(15–17 жовтня 2014 р., Харків) / за ред. проф. Л. Л. Товяжнянського. – Х. : НТУ “ХПІ”, 2014. – 330 с.

6. Медична освіта у світі та в Україні / [І. Є. Булах, О. П. Волосовець, В. С. Москаленко та ін.]. – К. : Книга плюс, 2005. – 384 с.

7. Методологія і реалізація системи управління якістю медичної освіти / [В. М. Казаков, О. М. Талалаєнко та ін.]. – Донецьк, 2001. – 213 с.

8. Журавльова Л. В. Використання сучасних інформаційно-освітніх веб-технологій у додипломній та післядипломній підготовці лікарів у контексті реалізації Закону про вищу освіту / Л. В. Журавльова, Н. А. Лопіна. – <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/9290/1>.

9. Наумов Л. Б. Учебные игры в медицине / Л. Б. Наумов. – Ташкент : Медицина, 1986. – 320 с.

10. James John T. A. Evidence-based estimate of patients harms associated with hospital care / T. A. James John // Journal of Patient Safety. – 2013. – No. 9, Issue 3. – P. 122–128.

likariv akusheriv-hinekolohiv [Efficiency of innovative simulation training obstetricians and gynecologists].

Zbirnyk naukovykh prats Asotsiatsii akusheriv-hinekologiv Ukrainy – Proceedings of the Association of Obstetricians and Gynecologists of Ukraine, 2 (38), 26-32 [in Ukrainian].

2. Malanchuk, L.M. (2012). Suchasni pidkhody do vykladannia okremykh pytan akusherstva ta hinekologii. [Current approaches to teaching specific issues of Obstetrics and Gynecology]. *Medychna osvita – Medical Education*, 1, 93-95 [in Ukrainian].

3. Voronenko, Yu.V., & Serdiuk, A.M. (2007). Vyznachennia kryteriiv yakosti v systemi bezperervnoho profesiinoho rozvytku likariv ta provizoriv na osnovi kontseptsii kredytiv [Determination of quality criteria in a system of continuous professional development of physicians and pharmacists on the concept of credit]. *Medychna osvita – Medical Education*, 3, 11-15 [in Ukrainian].

4. Kukhareno, V.M. (2012). Rozvytok dystantsiinoho navchannia na suchasnomu etapi [The development of distance learning today]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu: zb. nauk. prats – Scientific Proceedings of the National Academy of Statistics, Accounting and Auditing. Collection of Scientific Works*, 2, 117-121 [in Ukrainian].

5. Lobatenko, K.D., & Savchenko, M.V. (2014). Model adaptivnoho kontroliu znan [Model of adaptive control of knowledge]. *Informatsiini tekhnologii: nauka, tekhnika, tekhnologii, osvita, zdorovia – Information Technology: science, engineering, technology, education, health:*

Abstracts of XXII International Scientific Conference, Part III (15-17 October 2014, Kharkov). Tovazhnyansky, L.L. (Ed.). Kharkiv: NTU “KPI” [in Ukrainian].

6. Bulakh, I.E., Volosovets, A.P., & Moskalenko, V.S. (2005). *Medychna osvita u sviti ta v Ukraini [Medical Education in the world and in Ukraine]*. Kyiv: Knyha plus [in Ukrainian].

7. Kazakov, V., & Talalayenko, A.M. (2001). Metodolohiia i realizatsiia systemy upravlinnia yakistiu medychnoi osvity [The methodology and implementation of quality management systems of medical education]. Donetsk [in Ukrainian].

8. Zhuravlova, L.V., & Lopina, N.A. Vykorystannia suchasnykh informatsiino-osvitnykh veb-tekhnologii u dodyplomnii ta pisliadyplomnii pidhotovtsi likariv u konteksti realizatsii Zakonu pro vyschu osvitu [The use of modern information and educational web technology in undergraduate and postgraduate training of doctors in the context of the law on higher education]. Retrieved from: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/9290/1> [in Ukrainian].

9. Naumov, L.B. (1986). *Uchebnye igry v meditsyne [Teaching games in medicine]*. Tashkent: Meditsina [in Russian].

10. James John, T.A. (2013). Evidence-based estimate of patients harms associated with hospital care. *Journal of Patient Safety*, 9 (3), 122-128.

Отримано 10.02.17

Електронна адреса для листування: 2005mf3@mail.ru